

Zsófia Köllő (Cluj-Napoca, Societatea Bolyai): *Gabriel Bethlen și biografiile lirice regale din secolul al XVII-lea*

În lucrarea mea mă voi ocupa de două portrete lirice regale din secolul al XVII-lea scrise în limba latină, respectiv de traducerea acestora în limba maghiară. Primul portret este *Mausoleum Potentissimorum ac Gloriosissimorum Regni Apostolici Regum et Primorum Militantis Ungariae Ducum* (1660, 1664, Nürnberg), numit *Nádasdy-Mausoleum*, care cuprinde portretele întregi, respectiv epitafurile fictive (elogium) ale regilor și conducătorilor huni și maghiari, autorul este probabil umanistul Nicolaus Avancinus. Cel de-al doilea este *Elegidia et poematia epidictica* (1631) de Johann Joachim Rusdorf (tot un scriitor umanist), care este de fapt galeria lirică de portrete a Războiului de trezeci de ani și cuprinde și gravuri despre domnitori. Operele au și fost traduse în epocă. *Mausoleum*ul de Márton Csernátoni cu titlul [*A hun és magyar vezérek verses históriája*] (1661, RMKT XVII./10.) și de către György Felvinczi cu titlul (*Magyar királyok emlékezetiről szóló Mausoleum*, 1697, RMKT XVII/13.). Acestea au rămas în manuscris, sunt prolix, au măsură/metrică specifică (de 12 silabe) care ne amintește de istorisirile lirice, din acest motiv reprezentările grafice se desprind de textul liric. Traducerea în limba maghiară, tipărită, care cuprinde și reprezentările grafice datează doar din 1777 și a fost realizată de Elek Horányi. Traducerea în limba maghiară a *Elegidia*-ei i se atribuie, probabil, lui András Prágai și este opera cu titlul *Sebes agynak késő sisak*, care a rămas tot în manuscris, nu conține gravuri, a fost transcrisă în ”strofa Balassi”.

Cele două opere și receptarea lor în limba maghiară prezintă multe aspecte comune: este vorba despre portrete lirice domnești care sunt transpuse din specie clasică latină în prozodie specifică maghiară și au rămas în manuscris. Viziunea istorico-națională a celor două opere însă prezintă deosebiri semnificative, în descifrarea/înțelegerea acestora figura lui Gabriel Bethlen joacă un rol central. În *Elegidia* Gabriel Bethlen se numără printre domnitorii ”maghiari”, însă figura lui lipsește din *Mausoleum* (deși a fost ales rege maghiar, deci, ca atare, ar putea să apară, căci de exemplu Szapolyai apare). În prezentarea mea aș dori să răspund prin poemul-Bethlen din *Elegidia* la întrebarea de ce nu poate apărea Gabriel Bethlen în *Mausoleum*, și ce morală prezintă această absență din punctul de vedere al viziunii celor două texte.